

Grímsnes-og Grafningshreppur
Borg
801 Selfoss

Reykjavík, 22. nóvember 2024
UST202411-173/A.B.
10.04.03

Efni: Tillaga - Deiliskipulag - Hæðarendi - Grímsnes og Grafningshreppur

Vísað er til erindis skipulagsfulltrúa Grímsnes-og Grafningshrepps er barst 17. nóvember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um tillögu að deiliskipulagi fyrir Hæðarenda í Grímsnes-og Grafningshrepp.

Í greinargerð kemur fram markmið þessa deiliskipulags er að setja ramma utan um núverandi starfsemi og setja skilmála um framtíðaruppbyggingu mannvirkja og búnaðar innan svæðisins. Á svæðinu fer fram vinnsla á kolsýru/koltvísýring úr vatni sem dælt er upp úr borholum í nágrenninu. Núverandi vinnsluhús til kolsýruvinnslu á lóðinni er 218 m².

Náttúruminjaskrá

Umhverfisstofnun bendir á að svæðið sem tillagan nær til er á náttúruminjaskrá og nefnist Kálfshólar, Búrfells - og Hæðarendalækur og er númer 770 sem aðrar náttúruminjar. Svæðinu er lýst á eftirfarandi hátt: „Kálfshólar eru gjallgígar á stuttri sprungu vestan við Seyðishóla. Hæðarendalækur rennur í Búrfellslæk sem rennur í Sogið. Fallegir lækir í hraunjaðri í grennd við ört vaxandi sumarhúsabyggð. Digrihóll er gervigíamyndun í hrauninu úr Kálfshólum.“¹

Að mati Umhverfisstofnunar er mikilvægt að ofangreint komi fram í tillögunni, hver stefna sveitarfélagsins sé varðandi vernda svæða á náttúruminjaskrá og áhrif tillögunnar á verndargildi svæðisins.

Vatn

Umhverfisstofnun bendir á að þar sem tillagan gerir líklega ráð fyrir áhrifum á vatn þarf að fjalla um áhrif tillögunnar á vatn í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála og vatnaáætlun 2022-2027² í greinargerð. Lögin ná yfir grunnvatn og allt yfirborðsvatn (þ.e. straumvötn, stöðuvötn, árósavatn og strandsjó).

Fram kemur í 28. gr. laganna þar sem fjallað er um réttaráhrif vatnaáætlunar, að opinberar áætlanir á vegum stjórnvalda, svo sem vegna skipulagsmála, náttúruverndar, orkunýtingar og samgangna, skulu vera í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun og lögum nr. 36/2011 um stjórn vatnamála. Jafnframt kemur fram að við

¹ <https://ust.is/nattura/natturuverndarsvaedi/natturuminjaskra/sudurland/>

² [Vatnaáætlun 2022-2027](#).

afgreiðslu umsóknar um leyfi til nýtingar vatns og við aðra leyfisveitingu til framkvæmda á grundvelli vatnalaga, laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu og um leyfi á grundvelli skipulagslaga og laga um mannvirki skal leyfisveitandi tryggja að leyfið sé í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun.

Við endurskoðun eða breytingu skipulagsáætlunar sveitarfélags skal, þegar við á, samræma skipulagsáætlunina vatnaáætlun innan sex ára frá staðfestingu vatnaáætlunar. Sveitarfélagið þarf að fjalla um og meta áhrif skipulagsins á vatnshlot þar sem það á við (þar sem fyrirséð er álag á vatn).

Í greinargerð kemur fram að afrennsli hitaveitunnar rennur til Hæðarendalækjar með viðkomu í settjörnum. Settjarnirnar eru utan skipulagssvæðisins. Straumvatnshlotið sem um ræðir er Berjaholtslækur/Hæðarendalækur ([104-849-R](#)) sem hefur umhverfismarkmið um mjög gott vistfræðilegt ástand og gott efnafræðilegt ástand. Samkvæmt lögum nr. 36/2011 um stjórn vatnamála má ástand vatnshlota ekki hnigna, hvorki tímabundið né varanlega.

Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að fjallað sé nánar um áhrif starfseminnar á vatnshlotið og gera þarf grein fyrir efnasamsetningu og hitastigi vatnsins þegar því er leitt úr settjörnum í Hæðarendalæk.

Einnig kemur fram í greinargerð að á svæðinu fari fram vinnsla á kolsýru/koltvísýring úr vatni sem dælt er upp úr borholum í nágrenninu og að fyrirhuguð sé uppbygging á þeirri starfsemi. Vatnshlotið sem hér um ræðir er grunnvatnshlotið Lyngdalsheiði ([104-305-G](#)) sem hefur umhverfismarkmið um a.m.k. góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að fjalla um áhrif vatnstökunnar á vatnshlotið.

Gera þarf áhrifamat til þess að meta áhrif fyrirhugaðra framkvæmda á þá gæðabætti sem skilgreindir hafa verið fyrir þau vatnshlot sem verða fyrir áhrifum vegna framkvæmdarinnar og hvort framkvæmdirnar munu valda því að vatnshlotin nái ekki umhverfismarkmiðum Sjá nánar á vefsíðu stjórnar vatnamála.³ Slíkt áhrifamat skal m.a. innihalda upplýsingar um:

- Vatnshlotið sem um ræðir, hér m.a. Hæðarendalækur núverandi ástand þess og umhverfismarkmið.
- Áhrif vegna framkvæmdarinnar og hvernig hún hefur áhrif á gæðabætti sem eru notaðir til að ástandsmeta vatnshlotin (sjá töflu á vefsíðu stjórnar vatnamála⁴). Ef greind eru líkleg neikvæð áhrif, bein eða óbein, á gæðabættina vegna framkvæmdarinnar þarf að gera sérstaklega grein fyrir þeim tengslum og umfangi áhrifanna.
- Mat á því hvort framkvæmdin valdi því að umhverfismarkmið sem sett hafa verið fyrir vatnshlotin náist ekki.
- Hugsanlegar mótvægisáðgerðir til að koma í veg fyrir neikvæð áhrif (þ.e. ef kemur í ljós að umhverfismarkmiðin nást ekki).
- Samlegðaráhrif allrar starfsemi (núverandi og fyrirhugaðri) sem hafa eða geta haft áhrif á vatnshlotið.

³ [Umhverfisstofnun | Stjórn vatnamála](#)

⁴ [Umhverfisstofnun | Vöktunaráætlanir og skipulagning vöktunar \(vatn.is\)](#)

Umhverfisstofnun bendir á að mikilvægt er að framkvæmdaraðilar séu upplýstir um að ítarlegra áhrifamat þarf að liggja fyrir áður en leyfi fyrir framkvæmdir og/eða starfsemi er veitt. Þau framkvæmdaleyfi sem sveitarfélagið gefur út þurfa að vera í samræmi við stefnumörkun vatnaáætlunar og lög um stjórn vatnamála.

Einnig bendir Umhverfisstofnun á að ef áhrifamatið leiðir í ljós hnignun eða mögulega hnignun á vatnshloti skv. 18. Gr. laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála getur framkvæmdaraðili óskað eftir heimild stofnunnar til breytingar á vatnshloti.

Virðingarfyllt,

Axel Benediktsson

sérfræðingur

Rakel Sæmundsdóttir

sérfræðingur